

Ei ole helppoa äänestäjällä, ei

Vaalikeskustelut ovat tällä kertaa käynnistyneet niin aikaisin, että kevään tullen voi niiden juontajille tulla pulaa uusista kysymyksistä. Kansa kyllästyy, kun poliitikot kertaavat samoja vastauksiaan kertaamasta päästyäänkin. Vielä saadaan jännittää, mokaako joku ja onnistuvatko juontajat ohjaamaan väittelyä johonkin ratkaisevaan suuntaan.

Poliitikoilta voidaan myös kuulla harhaanjohtavia lausuntoja asioista, joista kansalaisilla ei muuten voi olla mitään kunnon käsitystä. Hallitusneuvotteluissa saatetaan puhua aivan muuta kuin vaalien alla. Nousisiko äänestysaktiivisuus, jos tutkittu tieto olisi paremmin esillä?

Asiantuntijat kuten ekonomistit luonnollisesti toivovat, että heitä kuultaisiin vaalikeskusteluissa. Heidän ennusteisiinsa ja arvioihinsa sisältyy kuitenkin erilaisia olettamuksia, ehdollisuutta ja epävarmuutta. Ne ovat siis tarkkaan ottaen vääriä, mutta sellaistaahan taloustiede on. Parempaan ei näillä eväillä pystytä.

Nykyisenä totuudenjälkeisenä aikana on kuitenkin ilmaantunut uusia haasteita niin ekonomisteille kuin äänestäjillekin. Oheinen Trump-sitaatti edustaa ääripäätä. Hän ei puhu yllä tarkoittamassani mielessä taloustieteen epätarkkuudesta, vaan siitä, että hän itse tietää paremmin, miten saadaan lisää investointeja, työpaikkoja, talouskasvua ym. Asenne on sama kuin se, että luettuaan pätkän oman hallintonsa laatimasta synkstä ilmastoraportista hän totesi, ettei usko siihen.

**”Minä kunnioitan ekonomisteja.
Mutta he ovat tavallisesti väärässä.”
– Donald Trump Wall Street Journalin
haastattelussa.**

Suosittelen kuuntelemaan suomalaista vaalikeskustelua herkällä korvalla, kuinka sieltä huokuu totuudenjälkeinen asenne. Sanakäänteet saattavat olla peitellympiä kuin Trumpilla, joten tieteellisen tutkimustiedon väheksymistä voi olla vaikea tunnistaa.

Taloustieteilijät ymmärtävät jotain omien etujen ajamisesta, josta vaaleissakin on pitkälti kyse. Ideologiainkin takaa löytyy usein eduntavoittelu. Totuudenjälkeisenä aikana siihen on vain tullut uusia käänteitä.

Äänestävien kansalaisten kannattaa olla valppaana myös sen suhteen, kenen puolesta poliitikko tai asiantuntija puhuu. On hyvä erottaa toisistaan lobbaus ja tutkimustieto. Se ei aina ole helppoa, koska lobbarit voivat esiintyä asiantuntijoina ajaessaan edustamansa eturyhmän asiaa. Monet heistä ovat tässä erittäin taitavia ja saattavat yrittää harhaanjohtamista.

Jotkut poliitikot edustavat vaalirahoittajiaan, mutta he tarvitsevat myös kannattajia, ja osa ei ole minkään eturyhmän asialla. Osa on kuitenkin ilmiselvästi yritysten ja työnantajien edustajia, toiset taas palkansaaajien. On niin suurituloisten kuin pienituloistenkin puolestapuhujia. Esimerkiksi perustulokeskustelussa näkyy rikkaiden aynrandimainen kanta, etteivät he halua heidän itsensä ”ansaitsemia” ja heiltä verotettuja varoja jaettavan joillekin vähäosaisemmille.

Kapitalistinen järjestelmä näyttää ylläpitävän erilaisia tietoisuuksia, niin itsekkyyttä kuin solidarisuuttakin. Totuudenjälkeisenä aikana edellinen korostuu. Mikään talous ei kuitenkaan ole koskaan perustunut pelkkään itsekkyyteen.

Mikä rooli tässä kaikessa on ekonomisteilla, tutkimuslaitoksilla, Suomen Pankilla, valtiovarainministeriöllä...? Akateemisiin kriteereihin perustuvan tutkimustiedon pitäisi olla riippumatonta ja luotettavaa, mutta sekin voi olla väärää ja harhaanjohtavaa.

Arvoisa lukija, joko tunnet menneesi aivan sekaisin? Etkö enää tiedä ketä uskoa ja äänestää? Ei se mitään, sillä kuten Mauno Koivisto fundeerasi, kaikki politiikkahan on väärää – riippuu vain siitä, kenen kannalta.

